Secretariaat:
Schoener 1, 1625 CT Hoorn

Stichting Vrienden van de begraafplaats Keern teHoorn

www.oudhoorn.nl/vriendenKeern
vriendenkeern@hotmail.com
NL 86 RABO 0344945154
KVK 75453673

NIEUWSBRIEF 2025 nummer 20

Voorwoord van de voorzitter

We zijn het nieuwe jaar weer goed begonnen. En omdat het over het algemeen zacht (maar grijs) weer was kon er op de meeste woensdagen ijverig gewerkt worden. En nu maar hopen dat het jonge gras van vorig jaar goed gaat groeien. Daarmee krijgt de begraafplaats een zachte uitstraling. En er worden momenteel weer 1200 plantjes aangeleverd door de gemeente, geplant op de graven.

Voor de vrijwilligers was er aan het eind van het jaar een attentie van de Stichting en van de gemeente. Een aardig pakketje samengesteld door *Jam en zo* uit Oosterblokker en een bon voor brownies bij Brownies &DownieS in het Missiehuis.

Op 14 maart komen scholieren van Oscar Romero in het kader van NLdoet een dagje op de begraafplaats werken. Voor de meesten een bijzondere ervaring. Hoe vaak kom je op die leeftijd op een begraafplaats?

We wachten nog op het vervolg van de plannen van de gemeente. Hopelijk horen we binnenkort in welke richting deze zullen gaan en wat de planning is. Dan zullen we graag meepraten en het belang van de begraafplaats inbrengen. Waarschijnlijk is het tegen de tijd dat de tunnel zal worden geopend ook tijd voor de herdenking van 70 jaar Tunnelplan van 1960. En dat was niet het eerste plan om iets aan het wachten voor de overweg te doen. En 2030 is ook het jaar dat de begraafplaats tweehonderd jaar bestaat.

In het najaar gaan we een tentoonstelling over de begraafplaats organiseren in het Pakhuis, het Verenigingsgebouw van Oud Hoorn, Onder de Boompjes 22. We willen graag de geschiedenis van de begraafplaats laten zien en hoe deze er vandaag bij ligt. Marit Veerman, ervaren met het inrichten van tentoonstellingen, is onze steun en toeverlaat.

Daarvoor verzamelen we foto's, tekeningen en voorwerpen die op de begraafplaats betrekking hebben. Vooral foto's van een begrafenis zijn naar ons idee zeldzaam. En dat geldt zeker ook voor attributen die daarmee te maken hebben. Waarschijnlijk hebt u geen lijkkoets in de schuur staan maar wellicht andere interessante zaken. Meld dit aan bij vriendenkeern@hotmail.com

En verder: kom wandelen en genieten van deze groene plek van rust en bezinning in de steeds drukker wordende stadse omgeving.

Graag tot ziens,

Herman Kaptein, voorzitter.

Mogelijke uitbreiding van de begraafplaats:
Bericht van het College aan de Raad op 18 augustus 1927

In dat hierbij overgelegd advies wordt door de Commissie o.m. in overweging gegeven, in het a.s. najaar te doen onderzoeken de mogelijkheid om de begraafplaats naar de rechterzijde eenigszins uit te breiden, door den nieuwen weg aan te leggen aan de buitenzijde der boomen en buiten waarts daarvan weder de heg te planten. Aldus zou opnieuw gelegenheid ontstaan, het aantal grafruimten niet onaanzienlijk uit te breiden. In de opgemaakte raming van kosten is met dezen gewijzigden opzet reeds rekening gehouden.

Met de plannen ven de Commissie voor den Reinigingsdienst kunnen wij ons geheel vereenigen en indien ook Uwe vergadering daarmede instemt, zullen wij te zijner tijd zeker onderzoeken of de nader aangegeven uitbreiding der begraafplaats uitvoerbaar is.
Het aangevraagd bedrag moge belangrijk zijn, bij de beoordeling daarvan heeft men te overwegen, dat door deze verbeteringen de aanleg van een nieuwe begraafplaats -waartoe anders binnen korten tijd had moeten worden overgegaen- nog lang achterwege kan blijven. Deze omstandigheid is voor de Commissie mede aanleiding, om naar voren te brengen het denkbeeld, de hier bedoelde kosten, nu deze zoo aanzienlijk zijn geworden, niet ten laste te brengen van den gewonen dienst, doch te bestrijden uit de opbrengst eener geldleening, aangezien de voordeelen der reorganisatie nog langen tijd de begrooting gunstig zullen beïnvloeden.

Wat de uitbreiding precies behelsde en waarom in 1931-32 en in 1937 opnieuw voorstellen tot uitbreiding aan de orde kwamen, is niet duidelijk.

Over dit plan
In zijn rapport van 12 februari 1937, opgesteld in verband met zijn aanstaande vertrek, schreef Voorbergen over de algemene begraafplaats:
"In mei 1926 werd het beheer van de Algemeene Begraafplaats mede aan mijn zorgen toevertrouwd. Wederom een object dat de bijzondere aandacht vroeg vanwege de wantoestanden die daar nog voorkwamen. Hierin werd met den meesten spoed afgerekend en mede werd geheel overeenkomstig mijn idee en voorstel een uitbreiding van de begraafplaats tot stand gebracht, waardoor ruim 22% grafruimte gewonnen werd en de begraafplaats dientengevolge nog langen tijd aan haar doel zal kunnen beantwoorden.

Wel verdient het ernstige overweging om, in verband met een mogelijke, nog grootere uitbreiding in de toekomst, dat de gemeente zich hiervoor veilig weet te stellen door den aankoop van een aan de begraafplaats grenzende weide van den heer C. Zwaan alhier en van den boomgaard met twee woningen van den heer P.T. Peereboom alhier."

Voorbergen schrijft over 22% grafruimte erbij, maar is dat een gevolg van uitbreiding in grondoppervlakte of van intensiever gebruik van de bestaande ruimte?

Als iemand zich over deze vraag wil buigen, hoor ik dat graag via vriendenkeern@hotmail.com

GRAFSTENEN IN DE ETALAGE

Hoek Baanstraat-Noorderstraat

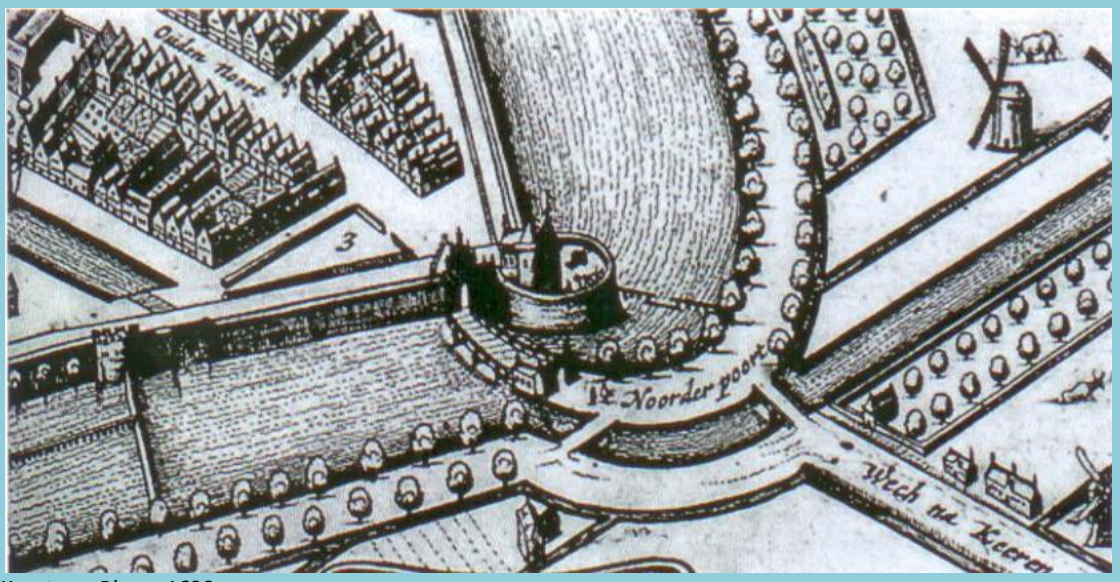
Op de hoek in het perkje staan modellen van grafstenen die de steenhouwerij kan leveren. In Hoorn hebben in de loop van de tijd heel wat steenhouwers gewerkt. Baanstraat 33 was lange tijd een locatie waar opeenvolgende bedrijven die grafmonumenten, schoorsteenmantels en bouwmaterialen leverden, zich vestigden. Eerst de firma Tang, dan Knoppers, Ruijmgaart, Reek en Groot.
Voor een beschrijving van de diverse bedrijven, kijk op *Begraven op het Keern* op de website https://www.beeldbank-oudhoorn.nl/cgi-bin/keern.pl, bij het item steenhouwers.

En het briefpapier was heel fraai voorzien van artistieke voorbeelden.

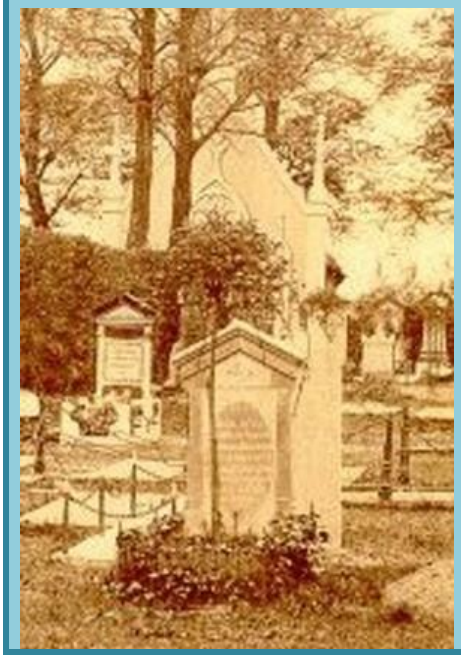
Een wandelaar in 1853 beschrijft in de krant zijn rondgang door de stad.

Aan het plein der voormalige Noorder-Poort gekomen, mist men gelukkig thans dat meesterstuk van wansmaak en wij zien werken tot stand brengen, die eerlang Hoorn ten sieraad zullen strekken niet alléén maar ook de talrijke ongelukken zullen kunnen voorkomen, die vroeger langs den bogtigen weg en in de geerende poort plaats grepen.

Kaart van Blaue, 1630

Op het Keeren hinderen de reusachtige keijen, door welke hand dan ook opgeruimd, den wandelaar niet zoo als weleer! en hij, die in stillen weemoed eenen aanverwant ter aarde bestelt, gaat rustig zijnen gang zonder dat hij in gevaar is er over te struikelen; het voetpad konde wel is waar iets breeder zijn en meer geschikt voor den statigen begrafenis-optogt worden gemaakt. De brug die tot de begraafplaats leidt, derzelver leuningen, de zware kolommen en wanstaltige huisjes hinderen den man van smaak; — daarover later. Op de begraafplaats vindt hij een Gothisch gebouwtje dat getuigt van eenigen smaak en hij betreedt een meer effen grond dan vroeger het geval was!

Het gotisch gebouwtje staat nog op de foto van omstreeks 1880 en is waarschijnlijk in 1849 verplaatst en van een nieuwe gevel voorzien.

Let op de laatste zin over de effen grond.

De Noorderpoort is in 1850 gesloopt en vervangen door twee wachthuisjes.

Wie deze wandelaar is, vermeldt de krant niet.
Duidelijk is wel dat hij Hoorn goed kende en na jaren weer is teruggekeerd. En hij had smaak.

MET MILITAIRE EER

Op de begraafplaats zijn in de 19de en 20ste eeuw diverse mensen met militaire eer begraven. Deze waren voor zover bekend maar in een enkel geval gerelateerd aan de aanwezigheid van de kazerne. Het garnizoen is in 1922 uit de stad vertrokken en daarmee is het einde van Hoorn als garnizoensstad ingeluid.

Op 30 oktober 1874 is Egbert Brinck, geboren in Den Bosch in 1794, begraven. Hij heeft deelgenomen aan de Slag bij Waterloo en is twee maanden na de slag onderscheiden met de Militaire Willems-Orde, Graad 4, bij Koninklijk Besluit nr. 17, registernummer 488. Egbert is in 1863 in Hoorn komen wonen. Bij zijn begrafenis *'trok een lange stoet, voorafgegaan door de sombere tonen van trom en trompet, door onze straten. Het stoffelijk omhulsel eens krijgers zou in den schoot der aarde worden bijgezet.'* Er zijn toespraken van militaire leiders en de kapitein van de schutterij draagt een gelegenheidsvers voor. Een andere militair die ook de versierselen van de Militaire Willemsorde heeft ontvangen, Evert Kriebel, is aanwezig.

Evert Kriebel is geboren op 26 oktober 1791 in Aalten en overleden op 20 januari 1887 te Hoorn. Hij heeft met zijn compagnie op 16 juni 1815 stelling genomen bij Quatre Bras waar na twee dagen de beslissende slag bij Waterloo plaats vond en Napoleon op de vlucht sloeg. Koning Willem Frederik onderscheidde Evert Kriebel en vele anderen in 1815. Hij is onderwijzer geworden en heeft behalve aan de stads- en diaconieschool, later aan de armenschool ook lesgegeven aan de gedetineerden in het Huis van Correctie. Hij is aanwezig bij de viering van de herdenking van Waterloo in 1865 en ontvangt het Zilveren herdenkingskruis.[1]

'*Als hulde aan de verdiensten van den oud-krygsman, die de wapenen met roem had gedragen bij Waterloo, werd zijn lijk met militaire eer ten grave gebracht, en werden bij zijne groeve woorden gesproken die getuigden van de' hooge achting, die men den overledene toedroeg. De stoet, die het lijk ten grave bracht, was als volgt opgesteld: 1. Escorte Militairen. Muziek van de Schutterij, treurmarschen spelende. De Lijkwagen omgeven door 4 adjudanten. Escorte Militairen. Vijf rijtuigen met familieleden en vrienden. Onderwijzers uit de Gemeente Hoorn. Majoor Garnizoenscommandant v. d. Infanterie. Waarnemende Commandant van de Stedelijke Schutterij. Officieren van het 7e regiment Infanterie en het kader der Schutterij. Jammer was het voor de orde in den stoet, dat de wegen door sneeuw en slyk zoo onbegaanbaar waren, maar men kwam toch waar men moest zijn, op den doodenakker, waar achtereenvolgend door de H.H Nooij en Hania het woord werd gevoerd, door den laatste zelfs in dichtmaat, waarna de heer D. Kriebel, oudste zoon des overledenen, allen bedankte voor dé eer, aan zijnen overleden vader bewezen.'*

De begrafenis van Tette Noppen heeft een ander karakter. Het gaat om een jonge man die in actieve dienst was, ziek is geworden en is overleden. Tette is als Tette van der Meer geboren op 27 juni 1891 te Kortezwaag. Hij is op 5 oktober 1914 in Hoorn in het Stadsziekenhuis overleden, 23 jaar oud. Op 8 oktober 1914 is hij met militaire eer begraven.

'Een groote menigte had zich omstreeks 12 uur op het Kerkplein en de Nieuwstraat verzameld, waar de stoet vanaf het Stedelijk ziekenhuis zou vertrekken. Circa kwart voor een vertrok de droeve stoet. De lijkwagen was bedekt met vele kransen, waaronder een van de kameraden. Ter weerszijden van de koets gingen de miliciens die als slippendragers fungeerden. Voor de koets ging het vuurpeloton onder commando van een sergeant, terwijl achter de volgkoetsen nog vele militairen zich hadden aangesloten. Onder het doffe tromgeroffel en het blazen eener doodemarsch trok de stoet naar de Begraafplaats op het Keern. Voor de kazerne op de Veemarkt stond de wacht buiten, die het geweer presenteerde. By aankomst op het kerkhof werd door het vuurpeleton het eerste salvo gelost. Rondom de groeve stond nog een compagnie soldaten geschaard met officieren en onderofficieren. Onder tromgeroffel werd de kist in de groeve neergelaten, waarna het vuurpeloton weder twee salvo's loste. Dan trad een eerste luitenant naar voren om „kameraad Noppen namens officieren, onderofficieren, korporaals en manschappen een laatsten afscheidsgroet te brengen". Een milicien, vriend van den overledene, wijdde eenige woorden aan zijn nagedachtenis; terwijl een der familieleden bedankte voor de eer den overledene bewezen.'

[1] Het Nederlandse Zilveren Herdenkingskruis 1813-1815 werd in 1865 ingesteld. Het duurde tot de regeringsperiode van koningin Wilhelmina voor de laatste, inmiddels hoogbejaarde, veteranen een pensioentje toegekend kregen.
De laatste Nederlandse veteraan stierf in 1896. Het kruis hangt tegenwoordig aan het vaandel van het Regiment Infanterie Oranje Gelderland.

Van de veteranen die in 1865 bij de feestelijkheden aanwezig waren, te weten P. Pluilaard, P. Kooyman, G. de Vries, P. Maan, A.R. Ubelin, P. Tuin, C.A. de Wolff, P. de Waal, P. Ehman, J. Buijs, A.G. van Doorn en W. van Straaten, is geen begrafenis met militaire eer in Hoorn bekend.

Voor een uitgebreide beschrijving van Brinck, Kriebel en Noppen, zie Begraven op het Keern op de website van Oud Hoorn: https://www.beeldbank-oudhoorn.nl/cgi-bin/keern.pl

Als iemand nog meer mensen kent die met militaire eer op het Keern zijn begraven, graag een berichtje naar vriendenkeern@hotmail.com

Militaire Willemsorde

Zilveren Herdenkingskruis

Wie wil er nog een stukje taart?

De hernieuwde aandacht voor de Hoornse taartmoord is te danken aan de nieuwe steen die op het graf van Maria Musman en Willem Markus is gelegd.

Bij de talkshow van Robert-Jan Knook in de bibliotheek Hoorn, ***De tafel van Knook,*** is op 14 december 2024 over de taartmoord gesproken. Voor het verhaal over de verdwenen steen en de reuring in de stad in 1910, zie https://www.youtube.com/watch?v=V0DLpHLfjEI

Het uitgebreide verhaal met nabestaanden, het lied en de visie van een jurist is even later verschenen bij *NH Nieuws* en is te bekijken via https://www.nhnieuws.nl/nieuws/344009/hoe-een-vergiftigde-taart-uit-1910-nog-altijd-veel-invloed-heeft-op-de-rechtspraak

Voor wie bij het graf een momentje stil wil staan: op de begraafplaats Keern aan de rechterzijde bij de oude graven is graf A457.
Altijd welkom.

DANKZIJ JAN OSINGA

Omstreeks 1941 heeft Jan Osinga foto's van graven gemaakt op de begraafplaats Keern. Vijf daarvan zijn bewaard gebleven in het Westfries Archief.[2]

Het blijkt dat heel wat van deze graven, althans de stenen, niet meer aanwezig zijn. Een gedeelte bestond uit huurgraven, die na tien jaar zijn geruimd.
Op de foto's zijn de graven te zien van Hendrika Bakker-Geel (B243), Willem Lafeber (B244), Antonie J.M. van Son (B245), Sara M. Bakhuijzen (B246), M.A. Bijl, geboren Posthumus (B209), Leentje Olsen-Bos (B225), K. Molijn (B211), en nog twee moeilijk leesbare graven. Hendrika Bakker is naar graf A1071 verplaatst, waar zij samen met haar man ligt. De graven B244, B245 en B246 zijn aan anderen toebedeeld. De graven van Bijl en Molijn bestaan nog.
De graven B217 t/m B234 zijn verdwenen; het is een pad geworden. Op foto rechtsboven is een deel van het graf van Dirk Smit en Margaretha Groenwoudt (B207) zichtbaar; dit graf is nog aanwezig.
Op de foto in het midden zijn de graven van Gerrit van Meurs (B582), Gesina Sanders-Visker (B499) en enkele slecht leesbare stenen te zien, en prominent in het midden het graf van Hendrik Volger (B585). Hij is overleden op 8 maart 1941 en begraven op 11 maart. Jan Osinga heeft een hele reportage van zijn begrafenis gemaakt en is blijkbaar teruggekomen toen de steen was opgericht. De vergunning daarvoor is verleend op 10 april 1941. De graven van Van Meurs en Sanders zijn nog aanwezig.
Opvallend zijn de hoge bomen, de vele bloemen en de hekjes en kettingen. De graven links en rechts naast Volger hebben nog geen steen. Het betreft Trijntje Klaver (B583), overleden op 3 februari 1941, Marijtje Brander (B584), overleden op 5 maart 1941, en Pieter Knol (B586), overleden op 18 april 1941. Voor Trijntje is de vergunning voor de steen verleend op 3 juni 1941, voor Marijtje op 8 augustus 1941 en voor Pieter Knol op 6 januari 1942. Deze stenen zijn nu nog aanwezig.
Het graf van Evert Langereis (B501b), overleden in 1929, en zijn vrouw Alberdina Sopar, overleden in 1939, bestaat nog. Ook dat van Cornelis Wijnstok en Gerritje Brandenburg (B501c) is nog aanwezig. Dan het graf van Susanna Pool en Pieter Wijdenes (B501d), waarvan de steen is verdwenen. En daarnaast het graf van Jacob Iepenga (B501e), begraven in 1933. Later zijn er familieleden bijgelegd en is de tekst op de steen aangevuld.

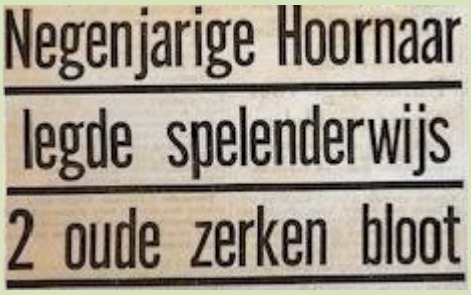
De vijfde foto toont het graf van Volger met op de achtergrond de molen van Kuin, De vergulde Korenaar. Deze is in 1950 verbrand en in 1982 zijn de restanten gesloopt. En verder het graf B486 van de gezusters Maria Geertruida Hommersen en Wilhelmina Sophia Christina Hommersen, beiden overleden in 1919.

Voor zover mogelijk zijn van de graven beschrijvingen gemaakt. Deze zijn te vinden op de website Begraven op het Keern. Een aantal beschrijvingen is nog in voorbereiding.

[2] WFA Beeldbank begraafplaats, vervaardiger Osinga.

JONGEN GEVONDEN, nu de steen nog

In 1971 vindt een negenjarig jongetje, spelend op het Kerkplein met zijn vriendjes, al wormen zoekend twee grafzerken, enigszins bedolven onder aarde. Hij haalt zijn vader erbij. Die herkent iets van de naam van de Blocquerie en seint de krant in. Er verschijnt een groot artikel in het *NHD* met een foto van Rob van der Randen en daarna valt het verhaal stil.

Negenjarige Hoornaar
legde spelenderwijs
2 oude zerken bloot

In het Kwartaalblad 1987-3 is er een vraag in het kader van zoekplaatjes: geen antwoord gevonden.

Jarenlang blijven de stenen liggen aan de oppervlakte en zijn ze herkenbaar, totdat, na een vraag van de stichting Vrienden Keern, Team Erfgoed van de gemeente met het voorstel komt om de steen naar de begraafplaats Keern te verplaatsen. Dan blijkt een van de stenen verdwenen. Gelukkig hebben we de foto's nog.

Het jongetje van toen hebben we gevonden – het is Will Jol uit Enkhuizen – en binnenkort komt hij naar de begraafplaats om de steen van de Blocquerie te bekijken. Het is immers ook een beetje zijn steen.

Steen op begraafplaats Keern, locatie A365

En wie weet waar de andere steen van Dollée en De Graaff is gebleven? Graag afleveren op de begraafplaats Keern.

Zie ook de website van Oud Hoorn bij Begraven op het Keern *Grafsteen in de tuin van de Grote Kerk*.

ZAND EN NOG MEER ZAND

Wie op de begraafplaats in het oudste gedeelte tussen de graven loopt, merkt het direct: de grond is zacht en veert enigszins mee. Of dat een gevolg is van een drassige ondergrond, wie weet. In ieder geval heeft het gemeentebestuur er in 1828 het nodige aan gedaan.

*** *Burgemeester en Wethouderen der Stad* HOORN, zijn voornemens op Donderdag den 14 Augustus 1828, des middags ten twaalf ure, ter Kamer van H. E. A., op het Raadhuis dezer Stad, publiek aantebesteden: Het leveren van ongeveer vijf duizend vier honderd Lasten ZAND, tot de verhooging van eene nieuw aanteleggene BEGRAAFPLAATS, buiten de Noorderpoort alhier. De Conditien van Besteding liggen van heden af ter visie op de Stads Secretarie en aan het Fabrijkhuis te Hoorn, in *het Turfschip van Breda* te Amsterdam, en in *de Toelast* te Haarlem.

Er is een grote hoeveelheid zand, 5400 lasten, nodig om het laaggelegen en drassige land op te hogen. Het geraamde aantal lasten is ten opzichte van de begroting van december 1827 met 1200 verhoogd. De aanbesteding vindt in Hoorn, Amsterdam en Haarlem plaats.

Hoorns zand, momenteel 1m^3 voor €146,-

Men had 4200 lasten begroot voor een bedrag van ƒ 10.500,-; er zijn 25 leveranties geweest.
Wie heeft geleverd (plaatselijke bedrijven of van elders) en hoeveel er is betaald, staat binnenkort te lezen op Begraven op het Keern.

Hoeveel is 1 last?
Uit vergelijkende tabellen volgt: 1 last = **1926 kg**. Later werd de last vervangen door gewichtston: 1000 kg laadvermogen. Sedert 1925 gebruikt men bij voorkeur de ton waterverplaatsing (1 m^3 = 1000 kg), maar de gewichtston bleef eveneens in zwang.

Tegen betaling en toch weer niet

Waarschijnlijk was de gemeentelijke kas niet rijk gevuld en zocht men naar aanvullende inkomsten.
In mei 1896 bericht de gemeente dat de begraafplaats te bezoeken is voor 10cts., kinderen 5cts.
Op 10 juni 1896 kondigt de gemeente aan dat de begraafplaats tegen betaling te bezoeken is.
Een week later is het bericht veranderd in:

Voorlopig kosteloos tot 1 oktober in de middag van 3 tot 5 uur.

Buiten deze uren is de sleutel te verkrijgen bij doodgraver J. Stieltjes.

Graag ontvangen wij uw reactie, aanvullingen en verbeteringen.

Natuurlijk zijn VRIENDEN, bezoekers en ook nieuwe vrijwilligers voor het buitenwerk en voor de geschiedschrijving van harte welkom.

vriendenkeern@hotmail.com

